
การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัย
The development of a creative writing experience organizing model
for early childhood.

รัศมี อ่วมน้อย*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวน 12 คนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านวังหันน้ำดิ่ง ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ และแบบประเมินความสามารถด้านการเขียน ดำเนินการจัดประสบการณ์สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง 15 ชั่วโมง เมื่อสอนครบทำการทดสอบความสามารถในการเขียนของเด็กปฐมวัย นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานแบบกลุ่มเดียวที่ไม่อิสระต่อกัน (one sample t-test) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระดับมาก สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์, ความสามารถในการเขียน

*ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านวังหันน้ำดิ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

Abstract

The purposes of this research were to develop and verify the efficacy of a creative writing experience organizing model for early childhood. The sample consisted of 12 preschool children at the age of 5-6 years old, studying in 2nd year Kindergarten at Ban Wang Han Nam Dang School, selected by simple random sampling with classroom as a sampling unit. The research instruments were creative writing experience lesson plans and a writing ability assessment. The creative writing experience lessons was held 3 days a week, 60 minutes a day, a total of 15 times, 15 hours. The data were analyzed using percentages, mean, standard deviation, and one sample t-test. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The results showed that the creative writing experience organizing model for early childhood was appropriate and effective at a high level, able to develop the writing ability of early childhood children. The writing ability of early childhood after the implementation of the creative writing experience organizing model was significantly higher at the .05 level.

Keywords: organizing creative writing experience, writing ability

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการเทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูล ทำให้โลกไร้พรมแดนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการพัฒนาคนจึงต้องสอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ สมรรถนะหรือทักษะที่คนยุคใหม่จะต้องมี เรียกกันว่า 21st Century skills หรือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสื่อสาร (Communication) มนุษย์จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวก่อให้เกิดพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญา ดังที่ เพียเจท์ (Piaget, 1962 อ้างถึงใน พัชร ผลิตโยธิน, 2537: น. 188) ได้กล่าวว่า ภาษาคือสื่อของความคิด กระบวนการคิดต้องอาศัยภาษา การเข้าใจภาษา การรู้ความหมายภาษา การแสดงออกทางภาษาจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งใน 4 ของทักษะภาษา ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการโดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมายอันได้แก่ ตัวอักษร (นฤมล เญียบแหลม, 2545: น. 1) ซึ่ง อาร์ สันทรวี (2537: น. 183) ได้กล่าวถึงการพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว ซึ่งกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: น. 149-150) กล่าวถึงเด็กปฐมวัยว่ามีความสามารถในการเขียนน้อยมาก ต้องเริ่มด้วยการฝึกเขียนจากการวาดภาพเขียนอิสระอาจใช้เส้นประได้ให้เด็กเริ่มเขียนโดยคิดจากแบบของตนเองจากการวาดภาพและสื่ออย่างอิสระ สอดคล้องกับ ทรรษา นิลวิเชียร (2535: 8-9) ได้กล่าวถึงการจัดประสบการณ์การสอนเขียนในเด็กปฐมวัย ไม่ควรเน้นการเขียนให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยและ

มีความประณีตเหมือนแบบการเขียนของผู้ใหญ่ แต่ควรเน้นถึงความหมายที่เด็กต้องการสื่อสารโดยผ่านการขีดเขียนที่เด็กทำขึ้น และควรเน้นสะท้อนความคิดของเด็กว่าเด็กต้องการสื่อความคิดอะไรออกมาโดยผ่านการเขียน แต่ปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มุ่งให้เด็กเรียนเขียนอ่านหนังสืออย่างเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา มีการแข่งขันทางวิชาการในการสอบเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีชื่อเสียง จนเกิดภาพที่เด็กเรียนอย่างมีความสุข เครียดเพราะการบ้านเต็มกระเป่าทุกวัน เด็กต้องนั่งคัด ก-ฮ , A B C, บวกเลข 3 หลัก ซึ่งเป็นการทำลายความสนใจและทัศนคติของเด็กที่มีต่อภาษาตั้งแต่ยังเขียนไม่ได้ เป็นการสูญเสียศักยภาพในการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก และเป็นเหตุผลหนึ่งทำให้เกิดอัตราไม่รู้หนังสือของคนไทยในสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) มีแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2550-2559 ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ทุกคนให้ได้รับการพัฒนาและการเตรียมความพร้อม และมีนโยบายการพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีความรู้และกระบวนการในการจัดการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ และจากการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในประเด็นความทั่วถึงในการกระจายโอกาสทางการศึกษาของประชากรวัย 3-5 ปี (3 ล้านคน) พบว่า โอกาสการได้รับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 90 มีแนวโน้มลดลง (สุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2548: น. บทสรุป) และรายงานประเมินผลการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย 3 ปี โดยสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าพัฒนาการของเด็กปฐมวัยต่ำและต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: น. 67-70) จากผลการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาของเด็กปฐมวัยมาประกอบกับการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีการปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน

การจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ เป็นการจัดประสบการณ์ที่ต้องอาศัยองค์ประกอบของการเขียนและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนับเป็นความสามารถทางสติปัญญาที่ต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จากรายงานการจัดงานความคิดสร้างสรรค์โลก ครั้งที่ 4 (The 4TH World Creativity Festival) ณ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงแห่งเกาหลี (KAIST) สาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างวันที่ 10 - 13 ตุลาคม 2551 มีความว่า ความคิดสร้างสรรค์และการส่งเสริมให้ครูจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์นั้น ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนควบคู่ไปกับการให้ประสบการณ์ความรู้และปลูกฝังคุณธรรม การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้นักเรียนที่กำลังเติบโตในสภาพสังคมที่มีความซับซ้อน ได้มีความคิดเป็นของตนเอง มีภาวะผู้นำและสามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น (สมชาย ชูชาติ, 2551: น. 2) จากข้อมูลดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาของต่างประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาพอเพียงในการวางแผนการเขียน และสร้างสรรค์งานเขียนตามจินตนาการและเป็นไปตามความสมัครใจ หัวข้อที่ใช้ในการเขียนจะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้

ที่กำลังเรียน เด็กสามารถที่จะแก้ไขงานเขียนของตนเองได้ สามารถปรึกษาเพื่อนและครูได้ เมื่อเด็กเขียนงานเสร็จแล้ว จะเปิดโอกาสให้เด็กออกมาเล่าขั้นตอนวิธีการเขียนและให้เพื่อนซักถามข้อสงสัย และเป็นการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนที่ผ่านการคิดสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ หากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติการเรียนรู้ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดและทฤษฎี ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ การวัดและการประเมินผล การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ไปใช้โดยกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ คิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการเขียนด้วยวิธีการซึ่งเป็นของตนเอง มีลักษณะแปลกใหม่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างหัวข้อการเขียน หมายถึง เด็กและครูร่วมกันคิดหัวข้อการเขียนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เพื่อใช้เป็นหัวข้อฝึกเขียน

ขั้นที่ 2 การวางแผน หมายถึง เด็กจะวางแผนการเขียนของตน โดยอาจร่วมวางแผนกับเพื่อนหรือครู ครูจัดบันทึกการวางแผนของเด็กไว้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการเขียน หมายถึง เด็กลงมือเขียนงานของตนตามที่ได้วางแผนไว้หรืออาจเขียนคลาดเคลื่อนจากที่วางแผนไว้ได้ ปรึกษาเพื่อนและครูได้ ปรับปรุงงานเขียนได้ตามเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน หมายถึง เด็กออกมาเล่าถึงผลงานเขียนของตนให้เพื่อนและครูฟัง จากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อนและครูซักถามข้อสงสัย

ความสามารถด้านการเขียน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยใช้กล้ามเนื้อและตาอย่างสัมพันธ์กัน ในการลากเส้นในช่องตามทิศทางที่กำหนด การคิดสร้างสรรค์สร้างหัวข้อการเขียนโดยการลากเส้นต่อจุด เพื่อให้เกิดภาพที่สมบูรณ์ แล้วระบายสีภาพตามความคิดสร้างสรรค์ให้สวยงาม และการลากเส้นตามแบบที่กำหนด เพื่อบ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดระบายสีภาพ ได้แก่ ดินสอ สีเทียน สีไม้ เมื่อทำเสร็จเด็กจะมาเล่าผลงานที่ตนเองทำได้ ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยวัดได้โดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถด้านการเขียน แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ลีลามือ เป็นความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อในการลากเส้นในช่องตามทิศทางที่กำหนด

ด้านที่ 2 การต่อภาพให้สมบูรณ์ เป็นการคิดสร้างสรรค์สร้างหัวข้อการเขียนโดยการลากเส้นต่อเติมเพื่อให้เกิดภาพที่สมบูรณ์แล้วระบายสีภาพตามความคิดสร้างสรรค์ให้สวยงาม

ด้านที่ 3 การลากเส้นตามแบบ เป็นการลากตามเส้นประโดยสามารถสร้างภาพตามแบบที่กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถด้านการเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับ

ระดับ 4 หมายถึง เด็กเขียนได้ด้วยตนเอง

ระดับ 3 หมายถึง เด็กเขียนได้ตามคำชี้แนะบ้างเล็กน้อย

ระดับ 2 หมายถึง เด็กเขียนได้ตามคำชี้แนะบ้างเป็นส่วนใหญ่

ระดับ 1 หมายถึง เด็กเขียนได้ตามคำชี้แนะทั้งหมด

แบบประเมินความสามารถด้านการเขียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินความสามารถด้านการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผ่านการพัฒนาและหาประสิทธิภาพจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ลักษณะของแบบประเมินเป็นรูปภาพให้เด็กปฏิบัติ แบ่งเป็น เป็น 3 ด้าน จำนวน 9 ข้อ ได้แก่

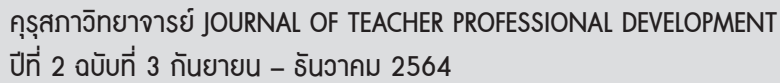
ด้านที่ 1 ลีลามือ เป็นความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อในการลากเส้นในช่องตามทิศทางที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ

ด้านที่ 2 การต่อภาพให้สมบูรณ์ เป็นการคิดสร้างสรรค์สร้างหัวข้อการเขียนโดยการลากเส้นต่อเติมเพื่อให้เกิดภาพที่สมบูรณ์แล้วระบายสีภาพตามความคิดสร้างสรรค์ให้สวยงาม จำนวน 3 ข้อ

ด้านที่ 3 การลากเส้นตามแบบเป็น การลากตามเส้นประโดยสามารถสร้างภาพตามแบบที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยของโรงเรียนบ้านวังหันน้ำตึง อำเภอลองของ
จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านวังหันน้ำตึง อำเภอลองขลุ่ จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน 12 คน

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเมินก่อนเรียนโดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการเขียนกับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน
2. ทำการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ระยะเวลาสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง 15 ชั่วโมง
3. เมื่อทดลองจนครบทุกแผนการจัดประสบการณ์แล้ว ดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้ใช้แนวคิดในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวิจัย (Research: R) เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย และรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 2 การพัฒนา (Development: D) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างหัวข้อการเขียน ขั้นที่ 2 การวางแผน ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการเขียน และ ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน นำไปหาประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ขั้นที่ 3 การวิจัย (Research: R) เพื่อศึกษาความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวน 12 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านวังหันน้ำดี อำเภอลองโขง จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้มาโดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการจับฉลาก โดยดำเนินการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ระยะเวลาสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง 15 ชั่วโมง

ขั้นที่ 4 การพัฒนา (Development: D) เพื่อประเมินประสิทธิผลความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ เมื่อสอนครบแล้วทำการประเมินวัดความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบแบบกลุ่มเดียวที่ไม่อิสระต่อกัน (One Sample t-test) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลวิจัย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีผลดังนี้

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร นำมากำหนดเป็นนิยามองค์ประกอบของการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการสร้างหัวข้อการเขียน หมายถึง เด็กและครูร่วมกันคิดหัวข้อการเขียนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เพื่อใช้เป็นหัวข้อฝึกเขียน

1.2 ความสามารถในการวางแผน หมายถึง เด็กจะวางแผนการเขียนของตน โดยอาจจะร่วมวางแผนกับเพื่อนหรือครู ครูจัดบันทึกการวางแผนของเด็กไว้

1.3 ความสามารถในการปฏิบัติการเขียน หมายถึง เด็กลงมือเขียนงานตามที่ได้วางแผนหรืออาจเขียนคลาดเคลื่อนจากที่วางแผนไว้ได้ ปรึกษาเพื่อนและครูได้ ปรับปรุงงานเขียนได้ตามเวลาที่กำหนด

1.4 ความสามารถในการแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน หมายถึง เด็กออกมาเล่าถึงผลงานเขียนของตนให้เพื่อนและครูฟัง จากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อนและครูซักถามข้อสงสัย

ตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีผลดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดและทฤษฎี ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ การวัดและการประเมินผล การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ไปใช้ โดยกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ คิดหาเหตุผลในการนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ด้วยวิธีการซึ่งเป็นของตนเอง มีลักษณะแปลกใหม่ต่างจากสิ่งที่มีอยู่เดิม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างหัวข้อการเขียน หมายถึง เด็กและครูร่วมกันคิดหัวข้อการเขียนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เพื่อใช้เป็นหัวข้อฝึกเขียน

ขั้นที่ 2 การวางแผน หมายถึง เด็กจะวางแผนการเขียนของตน โดยอาจร่วมวางแผนกับเพื่อนหรือครู ครูจัดบันทึกการวางแผนของเด็กไว้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการเขียน หมายถึง เด็กลงมือเขียนงานของตนตามที่ได้วางแผนไว้หรืออาจเขียนคลาดเคลื่อนจากที่วางแผนไว้ได้ ปรึกษาเพื่อนและครูได้ ปรับปรุงงานเขียนได้ตามเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน หมายถึง เด็กออกมาเล่าถึงผลงานเขียนของตนให้เพื่อนและครูฟัง จากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อนและครูซักถามข้อสงสัย

นำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยไปหาประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นำไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

ตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์
ดำเนินการจัดประสบการณ์กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน ทำการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ระยะเวลาสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง 15 ชั่วโมง เมื่อสอนจนครบแล้วดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ลักษณะของแบบประเมินเป็นรูปภาพให้เด็กปฏิบัติ แบ่งเป็น เป็น 3 ด้าน จำนวน 9 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อละ 4 คะแนน ได้แก่ ด้านที่ 1 สีสันเป็นความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อในการลากเส้นในช่องตามทิศทางที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ ด้านที่ 2 การต่อภาพให้สมบูรณ์ เป็นการคิดสร้างสรรค์สร้างหัวข้อการเขียนโดยการลากเส้นต่อเติมเพื่อให้เกิดภาพที่สมบูรณ์แล้วระบายสีภาพตามความคิดสร้างสรรค์ให้สวยงาม จำนวน 3 ข้อ และด้านที่ 3 การลากเส้นตามแบบเป็นการลากตามเส้นประ โดยสามารถสร้างภาพตามแบบที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์

เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียน ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังแสดงผลในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	12	36	23.42	2.81	10.46 *	0.0000
หลังเรียน	12	36	29.92	1.88		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า การประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.42 คะแนน และ 29.92 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนประเมินหลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย นำมานิยามความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ที่บ่งชี้พฤติกรรมด้านการเขียนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัยและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัย พบว่าการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคม การดำรงชีวิตต้องอาศัยภาษาและกระบวนการหรือวิธีการที่ผ่านการคิดอย่างสร้างสรรค์ตอบสนองความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่บุคคลต้องปรับเปลี่ยนและสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดกระบวนการหรือ

ความคิดเชิงก้าวหน้าที่ผู้วิจัยใช้พัฒนาเด็กปฐมวัย ดังที่ เพียเจท์ (Piaget, 1962 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน, 2537: น. 188) กล่าวว่า ภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์กัน ภาษาคือสื่อของความคิด กระบวนการคิดต้องอาศัยภาษาการเข้าใจภาษา การรู้ความหมายภาษา การแสดงออกทางภาษาจึงจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยทักษะการฟังการพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่าน และการเขียน

2. จากการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ การเรียนรู้ และความพร้อมตามวัย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามศักยภาพด้วยการให้เด็กนำความคิดสร้างสรรค์ในตนเองมาใช้ในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กคิดสร้างสรรค์ตามความเหมาะสมเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริงและประสบการณ์และถ่ายทอดความรู้สึกลอกมาเป็นผลงาน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539) มาเป็นแนวในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างหัวข้อการเขียน เป็นการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่เด็กและครูร่วมกันคิดหัวข้อการเขียนที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เพื่อใช้เป็นหัวข้อฝึกเขียน

ขั้นที่ 2 การวางแผน เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้วางแผนการเขียนของตน โดยอาจร่วมวางแผนกับเพื่อนหรือครู ครูจัดบันทึกการวางแผนของเด็กไว้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติกรเขียน เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้ลงมือเขียนงานของตนตามที่ได้วางแผนไว้หรืออาจเขียนคลาดเคลื่อนจากที่วางแผนไว้ได้ ปรึกษาเพื่อนและครูได้ ปรับปรุงงานเขียนได้ตามเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนงานเขียนร่วมกัน เป็นการจัดประสบการณ์โดยการให้เด็กออกมาเล่าถึงผลงานเขียนของตนให้เพื่อนและครูฟัง จากนั้นเปิดโอกาสให้เพื่อนและครูซักถามข้อสงสัย

ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ จึงมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการคิดและการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่ง ไวโกตสกี (Vygotsky, 1978) ได้กล่าวว่า เด็กจะพัฒนาภาษาเพื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ฉะนั้นเด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจใช้ คือ การสื่อสารภาษาโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก กระบวนการพัฒนาการสื่อสารภาษาโดยใช้สัญลักษณ์ เด็กต้องเรียนรู้ที่จะฟัง พูด เขียนและอ่าน ซึ่งคือการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาตั้งแต่ทารกเรียนรู้ที่จะฟัง เพื่อที่จะพูดหรือใช้กิริยาท่าทางหรือการใช้สัญลักษณ์ หรือการวาดรูป จนกระทั่งพัฒนามาเป็นการเขียน

3. จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ โดยดำเนินการจัดประสบการณ์กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 คน ทำการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ระยะเวลาสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 15 ครั้ง 15 ชั่วโมง เมื่อสอนจนครบแล้วดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินวัดความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ลักษณะของแบบประเมินเป็นรูปภาพให้เด็กปฏิบัติ แบ่งเป็น เป็น 3 ด้าน จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ด้านที่ 1 ลีลามือเป็นความสามารถในการบังคับกล้ามเนื้อมือในการลากเส้นในช่องตามทิศทางที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ ด้านที่ 2 การต่อภาพให้สมบูรณ์ เป็นการคิดสร้างสรรค์

สร้างหัวข้อการเขียนโดยการลากเส้นต่อเติมเพื่อให้เกิดภาพที่สมบูรณ์แล้วระบายสีภาพตามความคิดสร้างสรรค์ให้สวยงาม จำนวน 3 ข้อ และ ด้านที่ 3 การลากเส้นตามแบบเป็นการลากตามเส้นประโดยสามารถสร้างภาพตามแบบที่กำหนด จำนวน 3 ข้อ เป็นการวัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยได้ตามสภาพจริง สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้และความพร้อมของเด็กปฐมวัย ที่มีทั้งความสามารถในการเขียนและการคิดสร้างสรรค์ รูปแบบการจัดประสพการณ์ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้มาประกอบกับหลักแนวคิดในการวัดประสพการณ์เด็กปฐมวัย กิจกรรมตามรูปแบบการจัดประสพการณ์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาพอเพียงในการวางแผนการเขียน และสร้างสรรค์งานเขียนตามจินตนาการและเป็นไปตามความสนใจ หัวข้อที่ใช้ในการเขียนจะเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียน เด็กสามารถที่จะแก้ไขงานเขียนของตนเองได้ สามารถปรึกษาเพื่อนและครูได้ เมื่อเด็กเขียนงานเสร็จแล้วจะเปิดโอกาสให้เด็กออกมาเล่าขั้นตอนวิธีการเขียนและให้เพื่อนซักถามข้อสงสัย และเป็นการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน ที่ผ่านการคิดสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม

4. จากการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์โดยการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสพการณ์ตามรูปแบบการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ความสามารถในการเขียนของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะในขณะที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนในสิ่งที่เรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพูดคุย การอธิบาย การเล่าเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ คັນสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2545: น. 21) กล่าวว่า การที่จะให้สมองเด็กพัฒนาและเรียนรู้ภาษาภาษาอย่างเต็มที่จำเป็นต้องให้เด็กได้มีโอกาสพูดและฟังคนอื่นพูด สอดคล้องกับ พรพรรณ รำไพโรจน์ (2550) ได้ศึกษาทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดมณีมุนี) สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลนครตรัง พบว่า ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรศึกษาวิธีการจัดประสพการณ์ให้เข้าใจอย่างทอ่งแท้และเข้าใจวิธีการ

1.2 ในการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรเตรียมวัสดุ อุปกรณ์สำหรับจัดกิจกรรมให้เพียงพอกับจำนวนเด็กปฐมวัย

1.3 ในการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ควรมีความเป็นธรรมชาติและบางครั้งควรถามคำถามที่ง่ายต่อความเข้าใจของเด็กปฐมวัย

1.4 ในการจัดประสพการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ อาจจะปรับรูปแบบการประเมินให้เหมาะสมกับบริบทที่ใช้ เช่น การใช้แบบประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเขียนอย่างสร้างสรรค์ ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครองและเพื่อนมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็กด้วย

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความสามารถทางภาษาด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559**. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- _____. (2555). **รายงานผลการติดตามและประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ช่วงครึ่งแผนพ.ศ.2550-2554**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- นฤมล เียบแหลม. (2545). **การศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบการพิมพ์ภาพ**. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพรรณ ราไพรุจิพงศ์. (2550). **ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ**. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี ผลโยธิน. (2537). “ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติได้อย่างไร” **รักลูก**. 12 (142): 188.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). **ศิลปศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2545). **ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมชาย ชูชาติ. (2551). “สาธิต มศว. ชนะเลิศเหรียญทองความคิดสร้างสรรค์โลกที่เกาหลี”. **SWU Weekly**. 0076, 2.
- สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2548). **รายงานการวิจัย เรื่องการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ปี 2551-2552**. กรุงเทพฯ: เพลีสตูดิโอ.
- हररा नीलविश्वर. (2535). **ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี สันทนต์. (2537). **นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ. ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 4-7**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Vygotsky, L. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological Processes**. (Ed. By M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, and E. Souberman). Cambridge, MA: Harvard University Press.